

Az elektronikus cigaretta használatának gyakoriságáról (2019)

Elektronikus cigaretta használat gyakorisága a felnőtt lakosság körében

Európai helyzetkép

Az európai helyzetkép kapcsán az Eurobarometer 2012 – 2017 között felvett felmérési¹ eredményei alapján az elektronikus cigaretta használat tekintetében megállapítható, hogy 2012-ben az európai lakosság 7%-a, 2014-ben 12%-a, míg 2017-ben 9%-uk próbálta ki ezeket a termékeket élete során néhány alkalommal. 2017-ben 2%-uk használta azokat a lekérdezés időszakában (2014: 0%, 2012: 1%), további 4%-uk pedig korábban használta, de már nem alkalmazza ezeket a termékeket.

Így elmondható, hogy a korábbi, 2014-es eredményekhez képest 2017-re 3 százalékkal nőtt azoknak az aránya, akik már legalább egyszer használták életük során vagy jelenleg is használják ezeket a termékeket (12%-ról 15%-ra). A felmérésben résztvevő európai országokat tekintve az Egyesült Királyságban a legmagasabb az e-cigaretta használat napi prevalencia értéke (5%), a többi országban csak minimális különbségek vannak a használati gyakoriság átlagát tekintve.

Hazai statisztikák: a dohányzást imitáló elektronikus termékek² használata az ELEF 2014. évi eredményei alapján

Az Európai Lakossági Egészségfelmérés (ELEF) 2014. évi hazai felméréséből származó gyakorisági adatok hasonlóak az európai trendekhez, ennek alapján: a 15 év feletti lakosság 0,6%-a használ jelenleg e-cigarettát, 0,3%-uk nikotinmentes, 0,3%-uk nikotinos verzióban (1. táblázat).

1. táblázat: A dohányzást imitáló elektronikus termékek használatának gyakorisági adatai nem szerinti, 2014 (%)

Elektronikus termék használata	Férfi	Nő	Együtt
Soha nem használt	94,9	97,0	96,0
Már több, mint egy éve nem használ	3,6	2,0	2,8
Kevesebb, mint egy éve nem használ	0,6	0,5	0,6
Jelenleg <u>nikotintartalmút</u> használ	0,5	0,2	0,3
Jelenleg <u>nikotinmenteset</u> használ	0,4	0,3	0,3

Tekintettel a dohányzást imitáló elektronikus termékek (e-cigaretta, e-szivar, e-pipa, stb.) használatának fokozódó terjedésére, a 2014. évi kérdőívben új témaként jelent meg ezekre

¹ Forrás: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm> (letöltve: 2019. 09. 17.)

² Dohányzást imitáló elektronikus termékek fogalma a 2014. évi felmérésben: e-cigaretta, e-pipa, e-szivar. (2009-ben nem volt elektronikus termékek használatára vonatkozó kérdés a kérdőívben.)

vonatkozóan a következő kérdés: „Az utóbbi időben elterjedt az e-cigaretta, e-szivar, e-pipa használata. Kérem, mondja meg, melyik állítás illik Önre a legjobban ezekkel kapcsolatban!” Az előre megadott válaszkategóriák a használat gyakoriságán (soha nem használt/ egy éven túl vagy belül használt/ jelenleg is használja) túlmenően a nikotintartalmú vagy nikotinmentes folyadékok használatára is kitértek. A kapott válaszok alapján **2014-ben a lakosság 4%-a használt már élete során ilyen dohányzást imitáló elektronikus termékeket.**

Az adatok elemzésével megállapítható, hogy az elektronikus termékek használata tekintetében nagyon gyenge szignifikáns különbség (Cramer's $V=0,05$) mutatkozott a két nem között: a férfiak nagyobb arányban használják ezeket, mint a nők.

Az iskolai végzettség alapján az érettségi nélkül befejezett középiskolai végzettségűek (8,0%), életkor alapján a 18–34 évesek (6,0%), regionális bontásban az Észak-Magyarországon élők (5,3%), gazdasági aktivitás alapján a magukat munkanélkülinek vallók (7,3%), míg a családi állapot alapján az egyedülálló elváltak vagy nőtlenek/hajadonok körében (5,2%) volt a legmagasabb azok aránya, akik már használtak ilyen eszközöket. A felsorolt háttérváltozókkal való kapcsolat elemzése alapján csak nagyon gyenge szignifikáns különbségeket találtunk az elektronikus termékek használati gyakorisága tekintetében. További változókkal (alkoholfogyasztás, társas támogatottság) való kapcsolat vizsgálata alapján elmondható, hogy a magukat nagyívónak vallók (15%), valamint az alacsony társas támogatottságúak (5,7%) körében magasabb értékű volt ezeknek a termékeknek a használati gyakorisága, a kapcsolat erőssége azonban minden esetben gyenge (Cramer's $V < 0,2$) volt.

Az elektronikus termékek egyre fokozódó elterjedtségének vizsgálata céljából érdemes elemezni a különböző dohányzási kategóriákba tartozók körében az elektronikus termékek használatára vonatkozó adatokat is, amelyet az 2. táblázat mutat be részletesen. A táblázat adatai alapján a dohányzást imitáló elektronikus termékek használata a naponta dohányzók körében a legmagasabb és a sohasem dohányzók körében a legalacsonyabb, a két változó közötti kapcsolat szignifikáns, a kapcsolat erőssége gyenge (Cramer's $V = 0,135$).

2. táblázat: A dohányzást imitáló elektronikus termékek használata a hazai dohányzó lakosság körében, 2014 (%)

Elektronikus termékek használata	Dohányzási kategória			
	Naponta	Alkalmilag	Leszokott	Sohasem dohányzott
	dohányzik			
Soha nem használt	89,2	92,4	95,0	99,7
Jelenleg nem, de korábban már használt	9,2	6,1	4,2	0,1
Jelenleg nikotintartalmút használ	0,8	0,0	0,4	0,1
Jelenleg nikotinmenteset használ	0,7	1,4	0,4	0,1

Csak kismértékű összefüggés van a napi cigarettafogyasztás mértéke és az e-cigaretta használata között: azoknak a naponta dohányzóknak, akik 20 szálnál is több cigarettát szívnak el, 2,1%-a használ valamilyen dohányzást imitáló elektronikus terméket, szemben

azokkal, akik kevesebb cigarettát szívnak naponta (1,4%) (Cramer's $V=0,15$). Az is jellemző továbbá, hogy az elektronikus termékek használata inkább a cigarettázók körében elterjedt jelenség, a pipadohányt és egyéb dohányterméket fogyasztók körében nem jellemző a használatuk. Az egyes szociodemográfiai változókkal való kapcsolat vizsgálata nem mutatott szignifikáns különbségeket.

Elektronikus cigaretta használat az ifjúság körében

Hazai adatok

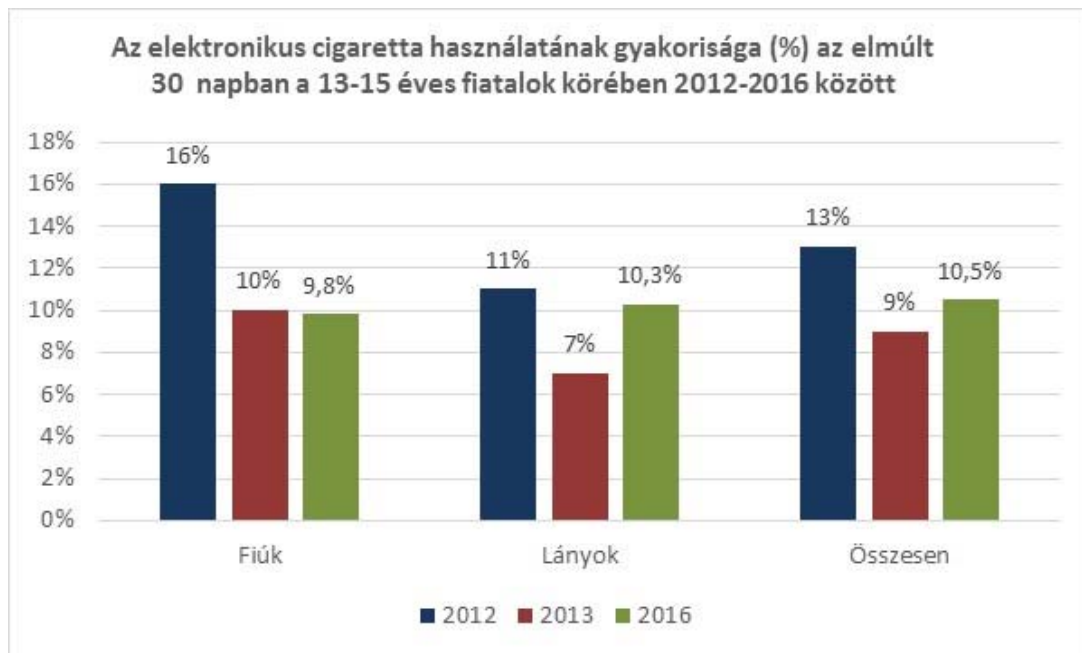
A GYTS hazai felméréseiben 2012-ben, 2013-ban³ és 2016-ban a fiatalok az elektronikus cigaretta használatával kapcsolatban is nyilatkozhattak. 2012-ben a fiatalok 13%-a használt elektronikus cigarettát az elmúlt 30 napban, míg ez az arány 2013-ra 9%-ra csökkent (2. ábra). A fiatalok körében az elektronikus cigaretta használat trendjében aggasztó változások figyelhetők meg: A felmérések eredményei alapján, 2012-ben azon fiatalok közül, akik még soha nem próbálták a dohányzást, 2,9% használt e-cigarettát, míg 2013-ra ez az arány 4%-ra emelkedett. 2012-ben az e-cigarettát használó fiatalok közül 16% voltak olyanok, akik soha nem próbálták ki a dohányzást, míg 2013-ra ez az arány 28%-ra emelkedett.

2012-ben a nem dohányzók 1%-a használt e-cigarettát, míg ez az arány 2013-ra 3%-ra emelkedett. 2013-ban a használt folyadék összetétele szerint az e-cigarettát használó 13-15 éves fiatalok 26%-a ízesített és nikotinos patron, míg 21%-uk ízesített, de nikotinmentes patron használt. Az e-cigaretta használók további 16,5%-a nikotinos, 16%-uk pedig nikotinmentes folyadékot használt. A 2013-as Nemzetközi Ifjúsági Dohányzás Felmérés hazai adatai szerint a 13-15 évesek körében e-cigaretta használat csökkent, azonban az e-cigarettát használók körében a dohányterméket nem fogyasztók aránya növekedett.

A 2016-ban kapott kutatási eredmények alapján a 13-15 évesek 23%-a kipróbálta már az elektronikus cigarettát élete során (fiúk: 25%, lányok: 21%), a kipróbálás átlagos életkora 14 év volt. Az eredmények alapján 10,1%-uk használta az elmúlt 30 napban (fiúk: 9,8%, lányok: 10,3%), és 0,5%-uk (fiúk: 0,8% lányok: 0,1%) használta napi rendszerességgel ezt a terméket. A 2016. évi részletes adatok alapján azok a fiatalok, akik használtak már elektronikus cigarettát, 18%-uk a saját elektronikus cigarettáját használta, 14%-uk a szülei, 67%-uk pedig a barátja vagy az osztálytársa elektronikus cigarettáját. Az elektronikus cigaretta kialakítását tekintve 3%-uk egyszer használatos, 69%-uk utántölthető és 44%-uk cserélhető patronú elektronikus cigarettát használt. A folyadék milyenségét tekintve az elektronikus cigarettát használó fiatalok 20%-a nikotinos, dohány ízű, 49%-a nikotinos, egyéb ízesítésű, 20%-a nikotinmentes, dohány ízű, 59%-a nikotinmentes, egyéb ízesítésű és 7%-a pedig nem tudta megmondani, hogy milyen paron, vagy folyadék volt az általa használt elektronikus cigarettában. Azok a fiatalok, akik állításuk szerint leszoktak az elektronikus cigarettáról, azok

³ Forrás: <http://www.fokuszpont.dohanyzasviszszaszoritasa.hu/hu/content/hazai-es-kulfoldi-adatok-tanulmanyok> (letöltve: 2016. 09. 28)

22%-a kevesebb, mint egy hónapja, 27%-a 1-3 hónapja, 18%-a 4-11 hónapja, 15%-a 1 éve, 7%-a 2 éve, 11%-a 3 éve használt utoljára elektronikus cigarettát.

1. ábra

Összefoglalva a fentieket elmondható, hogy 2012-ről 2013-ra az e-cigaretta használat 4%-kal csökkent, 2016-ra pedig 1%-kal nőtt a havi prevalencia értéke. Ezzel együtt az e-cigarettát használók körében a dohányterméket nem fogyasztók aránya 2013-ig növekedett (16%-ról 28%-ra), majd 2016-ban csökkenés (20%-ra) volt megfigyelhető etekintetben. A fiatalok jelenleg nagyobb arányban használnak egyéb ízesítésű utántöltő folyadékot, mint dohány ízűt, akár nikotinos, akár nikotinmentes folyadékot használnak.